

Valokuvat: Seija Suojanen

Ruumispaarit (yllä), arvokas puuveistos Pieta 1400-luvulta ja kirkotuspennki.
Alla oleva maalaus kuvaa Sundholman kartanon voutia väkensä kanssa – he kaikki hukkuivat olleessaan rippikirkkomatkalla.

Valokuva (alla): Åke Nygård

Museosta kesäkirkoksi

Uudenkaupungin Vanha kirkko

Uudenkaupungin Vanha kirkko

Kirkon rakentaminen

Kun Kustaa II Adolf oli perustanut Uudenkaupungin vuonna 1617, tuli kaupunkilaisille halu saada oma kirkko. Kirkkoa alettiin rakentaa vuonna 1623 ja se valmistui 1629. Kirkossa oli kahdeksan pientä ikkunaa, kolme ovea ja maalattia. Välikattoa ei ollut.

Vähitellen porvarit kunnostivat kirkkoa: vuonna 1643 tehtiin matala välikatto, hankittiin kaksi kirkonkelloa ja suurennettiin ikkunoita. Kirkkoon hankittiin myös valaisimia. Porvareita velvoitettiin hankkimaan haudoilleen kalkkikivilaattoja, jotta kuoriin olisi saatu tasainen lattia.

Suuri Pohjansota alkoi vuonna 1700. Näihin aikoihin kirkkoon tehtiin vain välttämättömimmät korjaukset. Vuonna 1713 venäläisten saapuessa kaupunkiin he ottivat kirkon länsipäädyn viljavarastokseen.

Etuosaa käytettiin edelleen jumalanpalvelustarkoitukseen – myös venäläiset käyttivät sitä kirkkona. Ainakin kaksi venäläistä luutnanttia on haudattu alttarin alle. Ennen vuotta 1713 papit ja porvarit olivat paenneet Ruotsiin vieden mukanaan kirkon arvoesineet. Vain köyhät jäivät kaupunkiin.

Vuonna 1721 Uudenkaupungin rauhan jälkeen porvarit ja papit palasivat takaisin kotiin. Vähitellen kaupan ja merenkulun tilanne koheni ja kirkkoa alettiin jälleen kunnostaa. Vuonna 1735 rakennettiin erikoislaatuinen välikatto, joka on kuin purjelaiva ylösalaisin. Alttarin yläpuolella on purjelaivan perä ja pohjasta muodostuu kirkon keskikäytävän yläpuolelle katto. Porvarien lahjoituksina saatiin maalauksia sekä penkkien korjaus- ja keskikäytävän ovien yhdenmukaistustyö. Kirkko maalattiin sisältä, ja keskikäytävälle hankittiin kolme komeaa kynttelikköä, jotka uuden kirkon valmistuttua siirrettiin sinne.

Vuonna 1752 rakennettiin sakasti, jossa on kirkon ainoa uuni. Siellä pidettiin rippikoulua vielä uuden kirkon valmistumisen jälkeenkin, koska se oli ainoa pieni lämmitettävä tila seurakunnassa. Viimeksi rakennettiin kellotapulinen, joka valmistui vuonna 1775.

Silloista maalattia lukuun ottamatta kirkko on ollut nykyisessä asussaan noin 200 vuoden ajan. Tuohon aikaan vielä jonkin verran haudattiin kirkkoon.

Palovartijat olivat öisin kellotapulissa vartiassa aina vuoteen 1936 asti, jotta estettäisiin tulipalot kaupungissa. Sodan aikana tornissa oli ilmavalvonnan vartijoita.

Kirkon esineistö

Koska kirkko ei ole koskaan palanut, esineistö on suhteellisen vanhaa, suurin osa 1600-luvulta. Saarnatuoli on ostettu turkulaiselta puusepältä vuonna 1648. Kunnianarvoisan Wasaborgin kreivin saapuessa kaupunkiin piti hankkia uusi saarnatuoli. Vanha, kyläpuusepän tekemä katsottiin liian yksinkertaiseksi.

Saarnatuolin alla oleva penkki on kirkotuspenkki. Synnyttänyt vaimo katsottiin saastaiseksi, eikä hän saanut istua kirkonpenkissä omalla paikallaan ennen kuin hänet oli otettu uudelleen kirkon jäseneksi.

Kirkon takaseinällä on häpeäpenkki, jossa pienemmät rikkeet sovitettiin jumalanpalveluksen aikana. Kirkon pohjoiskäytävällä on nähtävillä kahdet ruumisparit, joilla ruumiit tuotiin siunattaviksi.

Taulut ovat raamattuaiheisia, paitsi oikealla oleva, jossa on ihmisiä ristiinnaulitun ympärillä. Siinä on kuvattu Sundholman kartanon vouti väkensä kanssa. He kaikki hukkuivat olleessaan rippikirkkomatkalla Uudessakaupungissa kovassa ukkosmyrskystä. Taulu on maalattu tuon tapauksen muistoksi vuonna 1652.

Arvokkain esine on alttariseinällä oikealla, 1400-luvulta oleva Pietaa-puuveistosryhmä. Krusifiksi ja kaksi pyhää Erasmusta ovat 1500-luvulta.

Votiivilaivat

Kirkkoon on aikojen kuluessa lahjoitettu votiivilaivoja 'kirkolle kaunistukseksi ja Jumalalle kiitokseksi'. Vanhin niistä sijaitsee pääkäytävän länsipäässä, alunperin 1600-luvun puolivälistä (vuodelta 1643 tai 1670). Muut laivat ovat 1800-luvun alusta.

Tarkka istumajärjestys

Miehet istuivat oikealla puolella ja naiset vasemmalla. Miehet tulivat sankarihaudan puoleisesta ovesta sisään, naiset tapulin alakerran ovesta. Pääovesta saapuivat avioliittoon vihittävät parit. Pääovesta tuotiin myös ruumiit siunattaviksi.

Arvokkaimmassa, ensimmäisessä penkissä istui pormestari. Siinä istui myös keisarin edustaja, silloin kun hän oli kaupungissa.

Ne muutamat ylioppilaat, joita kaupungissa oli, istuivat penkin alapäässä. Seuraavassa istuivat kaupungin virkamiehet ja muut istuivat sitten verokalenterin mukaisessa järjestyksessä. Myös

vaimon sääty huomioitiin. Naiset istuivat vasemmalla puolella ja nuoret parvella. Välistä on aitaus, jolla estettiin silmäpeli jumalanpalveluksen aikana. Edessä istuivat 15-16-vuotiaat pojat, puukhollarit, palovartijat, kaupunginpalvelijat, papin pojat ja papin rengit. Rippikoulun käymisen jälkeen siirryttiin arvoa vastaavalle paikalle kirkon puolelle.

Museosta kesäkirkoksi

Uuden kirkon valmistuttua vuonna 1863 vanha kirkko oli 75 vuotta museona. Kun museoesineet siirrettiin nykyiseen museorakennukseen, vanha kirkko restauroitiin.

Vuonna 1976 uusikaupunkilaissyntyinen arkkipiispa Simojoki vihki kirkon uudelleen käyttöön. Se on nykyään suosittu kesäkirkko, jossa toimitetaan seurakunnan konfirmaatiot, vihkiäiset, kasteet ja muut kesäajantilaisuudet. Vuonna 1979 vietettiin kirkon 350-vuotisjuhlia.

Koska esi-isämme ovat kirkon tänne aikoinaan rakentaneet, arvostamme sitä, että vanha kirkko palvelee uudelleen Herran huoneena meitä kesäaikana.

UUDENKAUPUNGIN
SEURAKUNTA

www.ukiskrk.fi